

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kaivosmineraaliverolain muuttamisesta Dnro VN/7167/2024

Khall 05.08.2025 § 262
411/03.00/2025

Valmistelija

Kunnanjohtaja Timo Kurula puh. 0405957597

Keminmaan, Kittilän ja Sodankylän kunta ovat päättäneet antaa kaivosmineraaliverolain muuttamisesta yhteisen lausunnon. Yhteisen lausunnon sisältö on seuraava:

Keminmaan, Kittilän ja Sodankylän kunnat ovat merkittäviä kaivoskuntia ja lausumme hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kaivosmineraaliverolain muuttamisesta. Eryityisesti Keminmaan, Kittilän ja Sodankylän kuntien lausunto tulisi lukea huolella ja ottaa päätöksenteossa vakavasti huomioon.

Kaivosveron muutos esitetyllä tavalla on kannatettavaa, koska kaivosveron korotus ja tulojen ohjautuminen kaivoksen sijaintikuntaan toimisi kannustimena, mikäli pelkoa tasausjärjestelmään joutumisesta ei ole. Samalla kaivosten sosiaalinen hyväksyttävyys paranisi kunnissa.

Kaivoskunnat tukevat etupainotteisilla investoinneillaan kaivosten perustamisia omilla varoillaan. Kaivoskuntien etupainotteisten investointien arvo infrastruktuuriin on kymmeniä miljoonia euroja. Kuntien investoinnit alkavat heti kun kunnat saavat tiedon kaivoksen perustamisesta. Kuntaan tulee nopealla aikataululla jopa tuhat uutta työpaikkaa riippuen kaivoksen koosta. Se tarkoittaa sitä, että kunnan on käynnistettävä asuntotuotanto, laajennettava koulutiloja, rakennettava uusia päiväkoteja jne. Teitä ja muuta infrastruktuuria rakennetaan usein tiettömien taipaleiden taakse erämaisiin olosuhteisiin, kuten Kittilän ja Sodankylän kaivoksilla on käynyt.

Kaivosten haitat jäävät kuntiin vuosikymmeniksi, jopa sadoiksi vuosiksi. Kaivosveron muutos esitetyllä tavalla on siksikin kannatettavaa. Kaivosvero on palvelutarpeiden lisäämiseksi lisäksi myös haittaveron. Tämänkin vuoksi kyseessä ei ole kaivosveron epätasaisesta jakautumisesta kuntien kesken vaan siitä, että palvelutarpeet ja investointitarpeet kohdistuvat vain yleensä yhteen kuntaan ja haitat myös. Lisäksi luonnonvara on hyödyntämisen jälkeen käytetty lopullisesti, mutta on tullut koko kansantalouden hyödyksi.

Kaivosmineraaliveroa ei tule sisällyttää millään muotoa tasausjärjestelmään. Asiakirjassa todetaan, että kaivosmineraalivero ei lukeudu *tällä hetkellä* kunnan saamien verotulojen perusteella tehtävään valtionosuuksien tasausjärjestelmään. Tällainen vihjailu on kaivosten perustamisen kannalta vahingollista niin kunnalliselle päätöksenteolle kuin yhtiöille, jotka kaivoksia perustavat. Muistutamme siitä, etteivät tuulivoimakunnatkaan ole joutuneet vastaavaan menettelyyn. Päinvastoin tämä voi nimenomaan johtaa siihen, etteivät potentiaaliset kaivokset lähdekään käyntiin, koska tulevan kaivoksen sijaintikunnassa katsotaan riskin olevan liian suuri tulojen menetyksestä, eivätkä lähde maankäytössä ja kaavoituksessa tekemään vaadittavia päätöksiä kaivoksen perustamiselle. Kaivosveron korotus ja tulojen ohjautuminen kaivoksen

sijaintikuntaan toimisi kannustimena ilman pelkoa tasausjärjestelmään joutumisesta. Tulee ottaa huomioon, että kaivoskuntien maankäyttö kaivostoimintaan estää maankäytön muuhun kunnan elinvoiman ja talouden kannalta merkittävään toimintaan ja kaivoksen sijaintikunnan kallio- tai maaperässä olevat kaivosmineraalit poistuvat ikiajoiksi. Tulee myös ymmärtää, että kaivosmineraaliverossa on ollut alun perin ja on edelleen kyse uudesta, muun verotuksen lisäksi tulevasta verosta. Maaperästä kaivettu mineraali ja kaivoksen toiminta pitää erottaa toisistaan. Kaivoksen toiminnasta aiheutuneiden haittojen korvaamiseen on omat järjestelmänsä ja lainsäädäntönsä. Kaivosmineraalivero on korvaus ikiajoiksi maasta pois viedystä mineraalivarannosta.

Lakiluonnoksessa esitetty jakosuhde 60 % kaivosten sijaintikunnille ja 40 % valtiolle on mielestämme kohtuullinen eikä siihen tule tehdä muutoksia, vaikka olemme aiemmin lausuneet, että kunnalla tulisi olla vielä suurempi osuus. Jos sijaintikunnilta pienennetään tuota prosenttiosuutta, tulee tämä vaikuttamaan kielteisesti kaivosten sijaintikunnan asukkaiden asenteisiin ja saattaa estää kokonaan uusien kaivoshankkeiden syntymisen.

Kaivosmineraaliverolain uudistamisen yhteydessä esitetyt huolet kuntaverotuksen roimasta alentamisesta tai nollaamisesta ovat populistisia ja vahingollisia sekä turhia ja aiheuttavat vain epävarmuuksia, miten koko kaivosmineraaliverolain muutokseen tulisi suhtautua. Kunta päättää itsenäisesti mikä on kuntaverotuksen taso. Sillä spekulointi luo turhaan negatiivisia mielikuvia kaivoskunnista. Me kaivoskunnat olemme asukasmäärältään suhteellisen pieniä, ja meillä toimii vain yksi tai kaksi kaivosta kerrallaan. Tuolloin kunta asettaisi verotulonsa täysin yksittäisen yhtiön tekemien ratkaisujen varaan. Voivathan yhtiöt esimerkiksi suhdanteiden ja hinnanmuutosten vuoksi jättää malmin rikastamatta. Sodankylä, Sotkamo ja Keminmaa ovat teollisuusmineraaleja louhivien kaivosten kuntia, jotka ovat erityisen suhdanneherkkiä. Kaivosmineraaliverolain uudistusta ei tule verrata sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön uudistamiseen, jonka kohdalla perustuslakivaliokunta totesi, että merkityksellistä oli, että kunnallisveron korotuspaine johtui yksinomaan lainsäädännöstä. Kaivosmineraaliverolain uudistamisessa ei ole kyse siitä, että yksittäisten kuntien tulisi korottaa kunnallisveroprosenttejaan huomattavasti ja melko äkillisesti.

Lopuksi on myös otettava huomioon kaivosyhtiöt, jotka ovat merkittäviä yhteistyökumppaneita kuntien kanssa. Malmin arvo vaikuttaa yhtiöiden tuloksiin. Se taas vaikuttaa kaivosten elinikään, kuten koko kaivosverolain uudistus. Kaivosverosta käydään yhtiöissä keskustelua, miten se heikentää kaivosten tulosta, kaivosten elinkaaria sekä investointeja. Tämä taas vaikuttaa pitkällä ajanjaksolla myös kuntien verotuloihin niitä heikentäen.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Kurula Timo

Päätösehdotus

Kittilän kunta antaa esittelytekstissä esitetyn lausunnon. Lausunto on kuntien yhteisen lausunnon mukainen. Pöytäkirja tämän pykälän osalta tarkastetaan kokouksessa.

Päätös

Jäsen Anja Keskitalo esitti, että lausuntoa täydennetään maininnalla siitä, että kaivosveroa voidaan kunnissa käyttää myös ympäristönsuojeluun, erityisesti vesistöjen suojeluun. Esitystä ei kannatettu, joten se raukesi.

Päätökseksi tuli kunnanjohtajan esitys.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.